

Voorjaar 2005

Nieuwsbrief

Van de redactie

Welkom bij de eerste nieuwsbrief van de nieuwe redactie. Zoals jullie zien is er een hoop veranderd. Ten eerste, zoals gemeld, de redactie; Anne Kets en Michiel Geurds zullen dit jaar de kopij verzamelen en verwerken, zelf het een en ander schrijven en de nieuwsbrief opmaken en verspreiden. Ten tweede de opmaak, hier missen we de technische input van de vorige redactie. De opmaak is nu in Pagemaker in plaats van in LateX. Eens kijken of het zo ook mooi kan worden...

Bij deze eerste nieuwsbrief van het jaar willen we de oude redactie nogmaals bedanken voor alle eerdere inspanningen - Hugo, Luuk, Wina en Nina, bedankt!

Voor het komend jaar hebben we als doel om jullie regelmatig (3-4 keer per jaar) te informeren over de activiteiten en het reilen en zeilen binnen YES-DC. Ook willen we proberen de netwerkfunctie van de nieuwsbrief te versterken door leden zich in de nieuwsbrief nader voor te laten stellen en wat te vertellen over hun studie of baan. We willen hier de volgende keer mee beginnen, het voorjaarsnummer heeft door de bestuurswisseling in januari al een hoog voorstelgehalte. De volgende onderwerpen worden in deze nieuwsbrief behandeld:

Inhoud

VAN DE REDACTIE	1
INTERVIEW OUDE EN NIEUWE VOORZITTER- YES IN BEWEGING... ..	1
EVEN VOORSTELLEN; HET NIEUWE BESTUUR	2
OP NAAR DE CoP- EEN VERSLAG	4
WAR AND PEACE AND THE ROLE OF ENERGY	5
VERSLAG VAN DE EXCURSIE NAAR DE BIO-ENERGIECENTRALE IN CUIJK	6
DE UITDAGINGEN VAN HET REALISEREN VAN EMISSIEREDUCTIES IN ONTWIKKELINGSLANDEN ...	7
INFORMATIE VAN HET BESTUUR	8

Veel leesplezier! Voor commentaar op de nieuwsbrief, ideeën en kopij voor de nieuwe nieuwsbrieven en aanmeldingen voor de voorstelrondes kunnen jullie altijd mailen. Groeten van Anne (Annekets101@hotmail.com) en Michiel (michiel.geurds@gmail.com).

Interview oude en nieuwe voorzitter- YES in beweging...

Traditiegetrouw worden de oude en nieuwe voorzitter enkele vragen gesteld in de nieuwsbrief. Deze keer is het thema van het e-mail interview "in beweging". Beide voorzitters zijn immers in beweging, niet alleen zijn ze, in de periode dat dit interview gehouden werd, net voorzitter geworden of zijn ze voorzitter af, ook ronden ze binnenkort in dezelfde periode een baan af en beginnen aan iets nieuws....

Om bij het laatste te beginnen...Ronden een baan af, beginnen aan iets nieuws? Wat zijn jullie van plan?

Marc: Twee jaar geleden kwam ik naar Nederland om een voorlichtingsbaan op het gebied van kernfusie te beginnen. Die baan heb ik toen genomen omdat ik vanuit een research-achtergrond meer inzicht wilde hebben in de maatschappelijke en economische relevantie van mijn werk in kernfusie en haar rol in de algemene energieproblematiek. Daarom heb ik me naast mijn werk ook actief opgesteld binnen een vereniging als YES-DC en op politiek vlak binnen de werkgroep energieopties voor de 21 eeuw van de PvdA. Ik heb daar veel van geleerd en eigenlijk vooral geleerd dat de energieproblematiek zo complex en ingewikkeld is dat we in geen geval een kans op een nieuwe energiebron zoals fusie mogen laten schieten. Ik ga me nu weer richten op mijn vak als fysicus, en heb een stafpositie bemachtigd bij het grootste kernfusie-experiment ter wereld, het JET vlakbij Oxford in Engeland, alwaar zo'n 400 internationale wetenschappers en ingenieurs werken.

Martin: Ik heb nog geen week geleden mijn proefschrift ingeleverd, over kostenreducties en leren in de ontwikkeling van duurzame elektriciteitstechnologieën. Het was echt een geweldig gevoel, om het helemaal rond te hebben - nu maar hopen, dat de leescommissie er net zo over denkt. Op vrijdag 13 mei (ik ben niet bijgelovig) staat om half elf de verdediging gepland in het Academiegebouw in Utrecht. Iedereen die interesse heeft, is van harte uitgenodigd. In de tussentijd gaan mijn vriendin en ik drie weken op vakantie naar Hongkong en Vietnam. Vietnam stond al heel lang op onze wensenlijst, ik ben erg benieuwd naar het land en de mensen.

Zo'n afronding van een promotie en een verhuizing naar Engeland zijn natuurlijk grote veranderingen. Wat denken jullie het meest te gaan missen? En van welke dingen ben je blij dat je waarschijnlijk voorlopig niet meer tegenkomt?

Marc: Goh, mijn leven in Engeland gaat er echt heel anders uitzien. Om te beginnen ga ik weer samenwonen met mijn vriendin. We gaan in een vrijstaande cottage op het platteland van Oxfordshire wonen met uitzicht op weilanden en een heuse heuvel met schapjes erop op de achtergrond. Dit is het gebied waar Tolkien zijn inspiratie opdeed voor de zijn boek "The Hobbit". Erg mooi en rustiek, maar het mag duidelijk zijn dat ik mijn studioflat in de Pijp in Amsterdam wel ga missen. Daarnaast is zo'n verhuizing naar het buitenland toch altijd weer een heel afscheid van vrienden, kennissen en collega's. Dat is erg jammer en triest, maar je krijgt er ook veel voor terug. Opmerkelijk is dat zo'n verhuizing als een filter werkt en er voor zorgt dat je een paar goede vrienden overhoudt. Wat ik voorlopig echt niet zal missen? Het rennen van vergadering naar vergadering, en elke avond weer onderweg zijn. Hoewel, ik vrees dat dat in Engeland ook wel weer snel het geval zal zijn.

Martin: De laatste maanden voor het inleveren van het proefschrift waren tamelijk intensief, en regelmatig was het nog tot laat 's avonds doorwerken, iets wat ik definitief niet ga missen. In plaats daarvan kijk ik er

na uit, om weer eens met een hoop mensen een keer af te spreken, hier is de laatste tijd weinig van terecht gekomen. Maar goed, aan de andere kant ben je als aio toch ergens nog een heel klein beetje student, en dat is nu wel definitief afgelopen.

Ook bij Yes-DC gaan jullie een nieuwe kant op. Martin wordt van activiteitencommissaris voorzitter en Marc gaat na een jaar voorzitteren uit het bestuur. Martin, kan jij wat vertellen over de doelstellingen van het bestuur voor het komende jaar?

Martin: We willen proberen om onze leden wat meer bij de organisatie van activiteiten te betrekken. We hebben het afgelopen jaar niet te klagen gehad over de opkomst bij de meeste activiteiten, maar het initiatief voor de meeste activiteiten kwam vanuit het bestuur. We hebben dit jaar ook een bestuur met een laag 'developing countries' gehalte dus als je ideeën op dit vlak hebt en ook zin hebt om een activiteit mede te organiseren, meldt het ons! Als bestuur hebben we voor dit jaar alweer een overvloed aan ideeën. De eerste lezing, over werken op energiegebied in ontwikkelingslanden en de eerste excursie naar de biomassaveringsinstallatie in Cuijk hebben al plaats gevonden. Verder gaat er binnenkort een afvaardiging van Yes-dc naar het COP-10,5 seminar in Bonn.

Als je een idee hebt voor een activiteit of zin hebt om een activiteit mede te organiseren, meldt het ons!

Ideeën voor andere activiteiten zijn natuurlijk welkom! Een vereniging leeft vooral door inbreng van eigen leden, iets wat de laatste tijd wat minder is geworden. De ledenopkomst op de vorige ALV was bijvoorbeeld bedroevend laag- alleen het oude en nieuwe bestuur. Ook de discussielijst is het afgelopen jaar tamelijk rustig geweest. Misschien moeten we eventueel in de aanloop voor een activiteit, proberen om onze leden wat te prikkelen met stellingen over actuele onderwerpen (bijvoorbeeld de terugkomst van kernenergie in Nederland?), maar dat moet toch ook vanuit de leden zelf komen. Door nu ook commerciële vacatures toe te staan hopen we in ieder geval de netwerkfunctie van YES-DC te verbeteren. We zitten er ook aan te denken, om kennis over YES-DC wat doelgerichter te verspreiden bij de laatstejaars van een aantal relevante opleidingen zoals TDO in Eindhoven of het Copernicus Instituut in Utrecht.

Marc, denk je dat het voor Martin het komend jaar anders wordt nu hij voorzitter is? Heb jij nog tips voor Martin en de rest van het bestuur?

Marc: Martin gaat het fantastisch doen. Ik heb een jaar lang met heel veel plezier in het bestuur gezeten samen met hem, Bastiaan, Elke, Heleen, Jelle en Wina. Ik wil bij dezen iedereen nogmaals hartelijk bedanken voor een erg leuk en leerzaam jaar. Het was het hele jaar al duidelijk dat Martin er van houdt het overzicht te bewaren en de grote lijnen in de gaten houdt. Dat zal hij nu prima kunnen gebruiken. Wat mij opgevallen is als de grootste valkuil van een enthousiast en goed lopend bestuur is dat er zoveel ideeën en initiatieven ontstaan dat het makkelijk is alles zelf te doen. Dit werkt spontane ideeën van leden natuurlijk niet in de hand. Gelukkig hebben Martin en de rest van het nieuwe bestuur deze valkuil al onderkend. Ik vind het ook een goed idee als het bestuur discussies via de discussielijst aanwakkert. Dat heeft afgelopen jaar tot een aantal leuke discussies geleid. Als laatste denk ik dat het een leuk idee is om een YES-excursie naar Engeland te organiseren. Engeland is echt up and coming wat hernieuwbare energie- en klimaatbeleid

betreft. Het heeft een goed progressief stimuleringsbeleid van bijvoorbeeld windenergie. Als het goed is schieten hier binnenkort de offshore windparken uit de zee. Daarnaast staat er natuurlijk de grootste fusie reactor ter wereld. Altijd een bezoekje waard. Engelse pubs zijn trouwens ook niet te versmaden, en je ligt weer op tijd in bed.

Tenslotte, wat hadden jullie het afgelopen jaar nou niet willen missen?

Marc: Simpelweg het gezellige bestuursjaar, de vergaderingen bij mensen thuis met lekkere maaltijden, en natuurlijk het oud en nieuw bestuursuitje. Ik zie natuurlijk uit naar dat uitstapje dit jaar en zal er alles aan doen om daarvoor terug te komen uit Engeland. Martin, je bent gewaarschuwd!

Martin: Daar hoeft ik niet lang over na te denken: het oud & nieuw bestuursuitje op de boot van de voorzitter in augustus op de grachten van Amsterdam tijdens de Gay-parade was wel heel erg gaaf. We lagen echt pal naast de hele stoet van schepen die met de meest wild uitgedoste mannen langskwamen, ik heb nu al slapeloze nachten hoe we dat dit jaar kunnen evenaren. Maar ook een hoop geslaagde activiteiten: het bezoek aan de Werkgroep Ontwikkelings Technieken (WOT) in Enschede was zeer interessant en leuk (vooral het lassen ;-), en ook de scenario-avond in samenwerking met Young Shell was voor mij een hoogtepunt. Ik vond sowieso het afgelopen jaar met alle activiteiten uitermate geslaagd, en ik wil het oude bestuur nogmaals danken voor al hun tijd en werk voor de vereniging.

Bedankt allebei! Voor mensen die meer willen weten; Martin zal regelmatig aanwezig zijn bij YES activiteiten en Marc is bereikbaar via e-mail en zal terug te vinden zijn op de discussielijst.

Even voorstellen.. het nieuwe bestuur

In januari is er het nieuwe bestuur aangetreden. De verschillende leden stellen zich hieronder even kort voor.

Voorzitter

Hoi, ik ben **Martin Junginger** (29), en heb in Utrecht Scheikunde en Milieukunde gestudeerd. Tijdens werk voor mijn afstudeerscriptie in Thailand ben ik voor het eerst in aanraking gekomen met YES-DC. Ik zat daar op het FAO hoofdkwartier in Bangkok, en onderzocht de beschikbaarheid van landbouw- en bosbouwresiduen voor

grootschalige biomassa-energie systemen. Na mijn afstuderen heb ik de afgelopen vier jaar als aio aan de Universiteit Utrecht onderzoek gedaan naar de technologische ontwikkeling van duurzame elektriciteitstechnologieën en daarmee gepaard gaande kostenreducties. Inmiddels is het proefschrift af, en hoop ik het in mei 2005 te verdedigen. Het afgelopen jaar zat ik ook al in het bestuur van YES-DC. Dat jaar heb ik een aantal activiteiten georganiseerd, zoals de duurzame energie fietstocht door het pittoreske Brabant en de kerstborrel over oorlog en olie in Soedan. Ik vond dit veel te leuk om al na een jaar te stoppen, en dus kijk ik er erg naar uit, om mijn tweede bestuursjaar als voorzitter van YES-DC door te mogen brengen. Groetjes, Martin

Penningmeester

Goededag, mijn naam is **Mark Tiele Westra**, 33 jaar oud, en ik ben sinds drie jaar wetenschapsvoorlichter op het FOM-instituut Rijnhuizen. Ik heb daarvoor natuurkunde en filosofie gestudeerd in Twente, en ben gepromoveerd in de natuurkunde in Eindhoven. Voor mijn werk geef ik voorlichting over kernfusie. Dit betekent educatieve teksten schrijven, lezingen geven, naar scholen gaan met onze "Fusion Road Show", energieconferenties bezoeken, website bijhouden, enzovoort. Via mijn werk ben ik in contact gekomen met de wereld van de energie, en dan vooral de (schone) energievoorziening op de lange termijn. Tijdens mijn studie was ik lid van de Werkgroep Ontwikkelings Technieken (WOT), een studentenvereniging die zich bezig houdt met het ontwikkelen van duurzame technologie voor ontwikkelingslanden op het gebied van water, zon en wind, en met adviesverlening over die onderwerpen. Ik ben nog steeds bij de WOT betrokken als organisator van de jaarlijkse T-Week, een cursusweek waar ontwikkelingswerkers de basisbeginselen van techniek (metaal- en houtbewerken, metselen, waterleidingen, elektriciteit, etc) kunnen leren. Inmiddels ben ik in Nicaragua en Tanzania geweest voor projecten met waterpompen. Ik heb YES-DC leren kennen toen ik er een jaar of twee geleden een lezing over fusie verzorgde, en sindsdien ben ik blijven hangen. In het nieuwe bestuur ben ik penningmeester.

Secretaris

Hallo, ik ben **Bas van Ruijven**, de secretaris van het bestuur 2005. Ik woon sinds een paar jaar in Den Haag, maar werk als aio aan de Universiteit Utrecht en het RIVM. Daar houd ik me bezig met het modelleren van energiegebruik in ontwikkelingslanden in het mondiale energie-klimaat model IMAGE. Ik heb in Utrecht milieuwetenschappen gestudeerd en ben afgestudeerd bij het RIVM, op het modelleren van waterstof in het mondiale energiesysteem. Mijn collega Martin Junginger haalde me halverwege 2004 naar YES-DC en sindsdien ben ik een steeds actiever lid. Naast mijn werk ben ik pianist bij de cabaretier Rop Janze (zie www.ropjanze.nl) dus wees welkom als we bij je in de buurt spelen. Ik hoop je anders snel te zien bij één van de activiteiten of virtueel te ontmoeten bij het verwerken van (mail)adreswijzigingen.

Internet en website/ Activiteiten

Hoi, mijn naam is **Gijs Termeer**, 27 jaar. Ik heb scheikunde gestudeerd aan de Universiteit Utrecht en ik ben uiteindelijk binnen een sociaal maatschappelijke richting van de studie afgestudeerd op biomassa energie bij het Copernicus Instituut van diezelfde universiteit. Ik werk als projectcoördinator bij het Landelijk Hogeschool en Universitair Milieu Platform. Ik houd me daar bezig met de promotie van duurzame

energie en energiebesparing binnen het hoger onderwijs. Hoger onderwijsinstellingen leiden de managers, politici en onderzoekers van de toekomst op. Derhalve is de integratie van duurzame ontwikkeling in alle facetten van het onderwijs (onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering) van groot belang. Door het organiseren van lezingen en workshops informeren we studenten en instellingen. Tevens proberen we door lobby op lokaal en nationaal niveau beleidsveranderingen teweeg te brengen. Daarnaast werk ik ook nog als dj en barman in een kroeg in Utrecht. Plaatjes draaien is een van mijn grootste passies. Binnen een politieke partij ben ik bestuurslid van de werkgroep Noord-Zuid die zich met ontwikkelingssamenwerking bezig houdt. Ook ben ik nog actief binnen deze partij in een werkgroep die zich vooral richt op Europa. Met een aantal andere jongeren organiseer ik elke eerste vrijdag van de maand Groen Café. Dit "Café" is een informele bijeenkomst in een café ergens in Nederland over uiteenlopende duurzame onderwerpen. Ongeveer een anderhalfjaar geleden hoorde ik voor het eerst van YES-DC en ben ik een keer naar een bijeenkomst geweest. Daarna volgden meerdere bezoeken en een lidmaatschap. Dit jaar vervul ik binnen het bestuur de functie van website- en activiteitencoördinator.

Nieuwsbrief

Hoi! Mijn naam is **Anne Kets** en ik ben 30 jaar oud. Ik zal me dit jaar binnen YES voornamelijk met de nieuwsbrief gaan bezighouden. Ik heb Natuurwetenschappen en Bedrijf en Bestuur (onderbouwstudie) en Natuurwetenschappelijke Milieukunde (bovenbouwstudie) gestudeerd en was er tijdens mijn studie al snel achter dat ik energie interessant vond. Na een stage bij toen nog, Novem, en mijn afstuderen over levenscyclus analyses (LCAs) van Solar Home Systemen ben ik nu werkzaam bij ECN Beleidsstudies. Ik houd me hier bezig met een hele range van onderwerpen waaronder transities, maatschappelijke inbedding van innovaties en energiebesparing in de gebouwde omgeving. Veel van het onderzoek dat ik doe, bevindt zich op scheidingslijn tussen energietechnologie en inbedding in de maatschappij. Mijn doel voor het komende Nieuwsbriefjaar om de Nieuwsbrief te gebruiken om de netwerkfunctie van YES-DC te versterken. Het plan is om regelmatig leden te vragen wat te vertellen over wat hun werk inhoudt en wat hun interesses zijn. Daarnaast moet de Nieuwsbrief informatie geven over afgelopen en toekomstige activiteiten. Wil je graag iets vertellen over jouw dagelijkse werk (of studie), werk je graag een keertje mee aan de nieuwsbrief, heb je een idee of wil je gewoon meer informatie, mail dan even. Groeten, Anne

Activiteiten

Hoihoi allemaal! Ik ben **Yvonne Boerakker** en ik ben 28 jaar. Ik heb Techniek en Maatschappij gestudeerd aan de Technische Universiteit Eindhoven. Sinds een jaar werk ik bij ECN Beleidsstudies. Daar houd ik me bezig met het energiegebruik in de gebouwde omgeving. Rond dezelfde tijd dat ik bij ECN ben gaan werken, raakte ik voor

het eerst betrokken bij YES-DC - en met plezier. Ik vond de excursie zo leuk dat ik meteen lid ben geworden. Toen ik gevraagd werd voor het bestuur, heb ik niet lang hoeven nadenken. Dit jaar ben ik één van de activiteiten-coördinatoren. Ik heb erg veel zin om leuke

excursies, boeiende lezingen en interessante discussies te organiseren. Er zal al veel ideeën voor nieuwe activiteiten, maar ideeën van de leden zijn altijd welkom. Aarzel dus niet om contact op te nemen!

Hoi, mijn naam is **Sander Peeters**. Met veel plezier verzorg ik dit jaar samen met Yvonne Boerakker de activiteiten van YES-DC. Door m'n eerste werkgever raakte ik gefascineerd door duurzame energie; zonnecellen voor communicatiesatellieten. Via m'n vervolgstudie Techniek en Maatschappij, specialisatie Technologie Innovatie en

(duurzaam energie) Beleid aan de TU Eindhoven, kwam ik in contact met YES-DC. Als beleidsontwikkelaar en projectleider bij de provincie Noord-Brabant houd ik me o.a. bezig met de haalbaarheid van schone brandstoffen voor OV Bussen. Verder woon ik samen in Bourgondisch Den Bosch, doe ik aan heteluchtballonvaren, zeilen, parapente, zie ik graag wat van de wereld en hoop ik, samen met jullie en het bestuur ook dit jaar een succes van YES-DC te maken.

De nieuwe bestuursleden zijn te bereiken op de volgende adressen:

Martin	m.junginger@chem.uu.nl
Bas	b.j.vanruijven@chem.uu.nl
Mark	m.t.westra@rijnh.nl
Yvonne	boerakker@ecn.nl
Sander	speeters@brabant.nl
Gijs	gijs@lhump.nl
Anne	kets@ecn.nl

Op naar de CoP- een verslag

Anne Janssen heeft voor de PvdA tweede kamer fractie waar ze werkzaam is als inhoudelijk medewerker bij klimaatwoordvoerder Diederik Samsom, twee weken lang de onderhandelingen tijdens de CoP 10 in Buenos Aires gevolgd. Hieronder volgt haar kort verslag van het eindresultaat en een aantal van haar conclusies na 2 weken ondergedompeld te zijn in het klimaatcircus.

Door Anne Janssen

Op deze 10^e Conference of the Parties werd enerzijds feestgevierd, de Kyoto Club had immers gezegevierd over de niet-ratificerende landen, maar anderzijds ook bang naar de toekomst gekeken.

er werd enerzijds feestgevierd, anderzijds werd er bang naar de toekomst gekeken

Want terwijl de effecten over de wereld steeds duidelijker worden en veel ontwikkelingslanden inmiddels schreeuwen om hulp tegen droogtes, overstromingen en extreme weersomstandigheden, was in Amerika zojuist Bush herverkozen.

Deze CoP zou duidelijk maken wat de US voor de rest van de wereld in petto had voorzover het klimaatbeleid

betreft. En dat bleek niet veel. Na twee weken onderhandelen waarvan de laatste drie dagen bijna onafgebroken, was het resultaat mager. De belangrijkste conclusies waren: à Er komt een seminar om verder te praten over de post Kyoto periode. Dit mag welgeteld 1 dag duren, terwijl ook reeds geïmplementeerd beleid op de agenda staat. Bovendien is vastgelegd dat dit seminar officieel niet geldt als begin van verdere onderhandelingen. Als je dit afzet tegen de inzet van Europa, een mandaat voor verdere onderhandelingen zoals de "Berlin Mandate", is dit ronduit een blamage.

à Er komt een omvangrijk "work program on adaptation". CoP 10 is daarom omgedoopt tot "adaptatie CoP". Er is echter ook expliciete aandacht voor de wens van OPEC: compensatie voor landen die getroffen worden door klimaatbeleid. Wederom een nederlaag voor de EU.

Dit resultaat, wat eigenlijk nog geen begin van een begin voor beyond Kyoto inhoudt, toont aan dat de internationale onderhandelingen onder zware druk staan, en het proces op een dood spoor zit. De US heeft duidelijk aangegeven dat er van hen op het gebied van internationale afspraken niets verwacht mag worden. Veel hangt nu af van sleutellanden als China, India, Brazilië, maar ook Canada en Japan. Als zij erin slagen om zonder de US maar met de EU verdergaande afspraken te maken, lijkt er een kans te zijn om het proces weer in beweging te krijgen.

Voor mij persoonlijk was het interessant de onderhandelingen van dichtbij mee te mogen maken. Wat me het meest bij is gebleven is het ongelooflijke detailniveau waarop de onderhandelingen plaatsvonden. De laatste drie dagen is slechts onderhandeld over de tekst waarin de randvoorwaarden van de seminar vastgelegd moesten worden. Deze tekst telde nog geen half A-viertje. Er werd dus uren en uren onderhandeld over een zinnetje. Deze drie dagen waren voor mij dan ook een groot contrast met de eerste week, waarin ik vooral veel 'side events' heb bijgewoond en waar enthousiaste klimaatadepten hun studies, plannen en mogelijkheden voor de toekomst presenteerden.

er werd uren en uren onderhandeld over een zinnetje

Hier voelde je gewoon de energie en het gevoel ergens voor te strijden, terwijl in de andere kant van het gebouw in achterkamertjes over de vraag werd gediscussieerd of het seminar één of twee dagen zou moeten duren. De zin "Kyoto is een proces" was dan ook een veel geciteerde zin op de CoP.

Toch zijn er ook positieve ontwikkelingen gaande. Zo lijkt het klimaatprobleem onder burgers steeds meer te gaan leven. Dat blijkt ook wel uit alle aandacht die er geweest is rond de inwerkingtreding van Kyoto. Daarnaast zijn er allerlei mechanismen in werking gezet, zoals emissiehandel en CDM, die in potentie veelbelovend zijn, en een duidelijke financiële prikkel geven aan het bedrijfsleven om klimaatbeleid te voeren. En ook in de VS zijn positieve ontwikkelingen gaande: verschillende Staten doen aan vergaand klimaatbeleid, inclusief emissiehandelssystemen.

Laten we hopen dat deze ontwikkelen voortduren en dat het Kyoto Protocol geen eindstation wordt, maar een echt begin van "proces" tot een klimaatvriendelijke toekomst.

Tijdens de CoP heeft Anne een weblog bijgehouden op www.diederiksamsom.nl: kijk onder klimaat en energie, December 2005.

War and Peace and the role of energy

This was the fitting theme for the 2004 Christmass drink. Wilbur Perlot (Clingendael) presented a scenario of oil-politics and Nico Plooijer (ECOS) gave an inside view of the civil war in Sudan.

By Frank Heunen and Michiel Geurds

Oil availability, prices and underlying patterns:

A look at any oil price curve reveals that it juts and jitters unpredictably through time. The oil price between 1987-2002 fluctuated around the \$20 per barrel level with a minimum of \$10 and peaks up to \$40. Since 2001 the price has strongly increased with a peak at more than \$50 per barrel and currently remains high. The forces driving the oil market have an economic and geopolitical background. The economic factors include: (1) strong demand growth (2) lack in investments, (3) choke points in transport, (4) uncertainties over reserves, (5) capacity constraints of production and refining facilities. This last point can be explained by the low investment in engineering and procurement as a result of the low oil price in late 1990s. Chokepoints are either relatively narrow shipping lanes or pipelines. To illustrate: At the Straits of Hormuz, the entrance to the Persian Gulf from the Indian Ocean, more than 15 million barrels need to pass through each day. Disruption of this oil flow could have a significant impact on oil prices. Long term demand is expected to grow from 78 million barrels (mbd) a day in 2000 to 125 mbd in 2030. The geopolitical factors driving the oil price are: (1) concentration of reserves in only a few countries, (2) politically unstable producing countries, (3) competition between consuming countries, (4) import dependency consuming countries and (5) infrastructure vulnerability to terrorist attacks. Wilbur gives us a quick view of the short, medium and long term consequences.

On the short term we can expect tight markets, due to strong demand growth, low spare capacity and unclear timing of new production activities. Growth in demand is driven by economic developments in China, India and U.S. The traditional swing capacity of OPEC used to be 2-3 mbd, but is now less than 1 mbd, which leads to concerns amongst buyers. Nigeria, Iran, Saudi Arabia, Iraq can be expected to put new production on-line but it is unclear exactly when. Oil prices are likely to remain high.

On the medium term, all depends on new investments. If global oil demand grows at around 2% per year, the oil industry is to produce 8 mbd extra in the next 6 years to be able to meet world demand of 91 mbd in 2010. This production boost could come from Kazakhstan, Angola, Nigeria, Russia, Algeria or Lybia, but this is highly dependent on engineering and procurement investments in these areas.

The long term oil production depends on the access of foreign private parties to known reserves and the exploration of new reserves. Technology innovation and oil price play a key role. We will see that the consumer countries are in a position of increased dependency from only a few production countries and a limited amount of new production locations. Already, the EU has increased its oil imports from Russia, in order to diversify its oil imports, at the detriment of its negotiation position with the Middle East. The OPEC countries remain in need of a high oil price to finance their government budget. Demographic time-bombs are ticking away in Iran, Saudi Arabia and Iraq, requiring jobs for the future and foreign direct investments capital in order to reverse the trend of declining GDP per capita.

Under these conditions, the world power blocks, US, EU, China and Russia can either cooperate in a multi-lateral framework of markets and institutions or indulge in increased competition leading to unilateralism. According to the studies by Clingendael the world is heading for a 'regions and empires' outlook, in which oil importing countries will increasingly be competing for supply, resulting in a game full of strategic behavior in which each barrel counts. The outcome of this game will not be guided by a realistic interpretation of the common problem of depleting reserves and tight oil markets, but by different perceptions of reality in the minds of the decision makers in each region.

the world is heading for a regions and empires outlook, this will result in competition between importing countries

This can have dire consequences in some petrostates: human rights violations and oppression of civilians, grievance and resistance turning to violence and even terrorism. With this background in mind, we now turn to the conflict that has been tormenting Sudan for the past 21 years.

A fight for oil: Sudan

Sudan is the biggest country of Africa, counts 39 million inhabitants of 69 tribes with 100 different languages. 90% of the people living in the north are Islamic. In the south, 80% is non-Christian and 20% is evangelist Christian. After the British and Egyptian jointly handed over the country in 1955, the south quickly became marginalized, which quickly led to civil war. This lasted 17 years, until the peace agreements of 1972. In these agreements the southern region received limited self-rule. However, in 1983 civil strife arose anew when the Muslim faction took power in Khartoum, nullified the agreements and introduced Sharia rule. Until today, the Sudan People Liberation Movement (SPLM) fights for democratic rights, human rights, and self determination of the southern region. In this second round of war, oil stakes play a prominent role in the nature of the warfare. The first round can be described as low-tech bush war in which conflict was seasonal. During the rainy season, there was no fighting, because it was too difficult to traverse the terrain, but after 1983 things changed. Following Chevron's discovery of the first large oilfield in 1982, the first 600 barrels were used to buy polish tanks and other war equipment. The rebels managed to steal some of it. What followed was an escalation of the war efforts on both sides. And what role do the oil companies play?

Companies that get oil concessions from the Sudanese government are expected to bring their own infrastructure, meaning investments in airstrips and all-weather roads to the reach oil production sites. The government starts a campaign to 'secure' the oil areas, systematically using gunfire from helicopter gunships and oil drums from Antanovs to drive people out of the concession areas. They are successful in their effort: The roads have no people living 20 minutes left and right from the road. At first oil companies were in denial of this 'depopulation'. On the ground churches started raising awareness about the atrocities, by monitoring the areas and reporting the location and intensity of air strikes to the oil companies and the outside world. Shell stopped selling aviation fuel to Sudan after seeing the evidence. Other European companies sold all their assets. But here we come to the crux of the matter: Asian oil companies simply took their place. During the recent turmoil oil companies such as Lundin and OMV were still operating. Worried about security and stability in the

region, they asked help from other companies, but did not get any reply. It's a dog eat dog world that fits the previous description of the regions and empires outlook.

After 21 years of strife the government and the rebels have now signed a new peace agreement, but the prospects of durable peace are uncertain. There have been agreements about an interim self-rule period of six years and 50-50 sharing of oil wealth, but it is not transparent who gets a share, how they get it and how much the share exactly is. This revenue distribution contract is considered non negotiable by the government, which makes a successful peace agreement more questionable. It is exactly the revenue shares that play a prominent role in the sentiments of the people. In general the government thinks the south gets too much, and the south thinks that they don't get enough. Finally, the peace is only partial: Darfur has not been part of the peace agreement.

Nico's presentation raises a lot of questions. Asked about the role of ECOS, the European Coalition on Oil in Sudan, he answers that its main concern is to raise awareness, by indicating where the conflicts arise and what the war acts are. It has also created a benchmark for oil exploitation, based on principles underlying international law, the provisions and purpose of the Peace Agreement, and authoritative voluntary standards for business behavior. The ideal is to provide companies with a framework with which they can maximize their own and society's benefits of Sudan oil wealth. At the same time, the influence of oil companies should not be overweighted, since most government decisions happen behind closed doors.

It is interesting to note that ECOS' only instrument is name and shame. Is their intervention having effect? Nico replies it is difficult to measure how much influence ECOS has. In some cases their talks with oil companies have been successful. Total was willing to talk, adhering to the idea that a high risk investment should be conducted as good as possible. Lundin denied any responsibility.

naming and shaming has mixed results

The company does not sell products at the pump so consumers can't boycott their products. To them the threat of name as shame is less powerful. These examples show that naming and shaming has mixed results. Does the international energy agency not have an agenda for these ethical issues on oil exploitation? No. Could the UN be the instigator for international agreements on ethical oil exploitation? No. In both cases Nico believes the topic is too political. The UN avoids the oil topic during conferences and instead talks more about New and Renewable Energy.

As a conclusion, both stories of this Christmas event meet in Wilbur Perlot's last remark that we are heading for a 'regions and empires' outlook, where everyone is caught in a classical prisoner's dilemma. Not a cooperative world, but a competitive world in which each barrel will count and where strategic behavior is not necessarily based on real facts. Sudan fits the picture. It suffers from the resource curse: too much money for too weak a government. The ideal is that a government works for the people, provides collective services, such as health care and security, otherwise not available through the market. In Sudan, NGO's took over provision of basic services, whilst the government increasingly started spending its oil-receipts on war material. International law on ethical oil exploitation, which is the result of multi-lateral,

binding and mandatory agreements between governments is clearly needed. Yet the Clingendael studies point in the direction of a world of unilateral relationships in which competition is the norm and civilians pay the price.

Fortunately for the audience, Nico - as promised - ends the discussion on a positive note: There is always hope.

Verslag van de excursie naar de bio-energiecentrale in Cuijk

Door Bart Jansen

Vrijdagmiddag 1 april om 12 uur vertrok de helft van de groep geïnteresseerden vanaf het Jaarbeursplein in Utrecht. De overigen zouden zich in Cuijk bij ons voegen om ontvangen te worden door Cor Knoop, onze gids van de centrale, met een kop koffie/thee. Na vele omleidingen en onverharde wegen kwamen we aan op het terrein van de centrale dat overigens naast een houtverwerkingsfabriek ligt. (Navraag leerde ons dat het afval van de houtverwerkingsfabriek maar een klein deel betreft van wat er in de bio-centrale verstoekt wordt.)

Na een hartelijke ontvangst hield Cor Knoops een presentatie over de Bio-energiecentrale die sinds oktober 1999 in bedrijf is, en over het wel en wee van Groene stroom van Essent. Verder ging hij kort in op de werking van de centrale en de onderdelen die we tijdens de rondleiding zouden gaan zien.

De rondleiding begon met het uitzoeken van leuke helmen en beschermbrillen evenals een headset waarmee we Cor en zijn microfoon wat beter zouden horen in het lawaai van de installatie.

De brandstof voor de centrale bestaat jaarlijks uit 50.000 ton dunningshout, 100.000 ton zaagresten en 100.000 ton snoeihout. Dit betreft allemaal zuiver hout van goede kwaliteit (dus geen verfresten en oud bouwhout ed.). Bij het losperron worden de vrachtwagens vol dunningshout langzaam geleegd in een goot in de grond. Het hout wordt eerst gezeefd en ontijzerd zodat grote takken en ijzerdelen niet de verbrandingsoven ingaan. Vervolgens wordt het hout in twee opslagsilo's gestort waaruit van onderaf de snippers (dat zijn het eigenlijk) naar de verbrandingsruimte getransporteerd worden. De verbrandingsruimte heeft een verwelved van scherp zand, dat bij het opstarten van de centrale met gas wordt verhit. Eenmaal verhit, komt het zand door de luchtwerveling in aanraking met de snippers die de verbrandingsruimte ingeblazen worden die vervolgens door het hete zand in brand vliegen. Zolang er maar

snippers toegevoerd worden, houd dit proces zichzelf in stand. De wanden van de verbrandingsruimte hadden een aantal kijkglasjes waardoor we dit proces ook daadwerkelijk konden zien. De wanden van de verbrandingskamer zijn bekleed met buizen waarin water verhit wordt tot stoom die met een druk van 100 Bar naar door de turbine geleid wordt. Deze turbine drijft een generator die netto 25 MW levert (na aftrek energie voor de centrale zelf) met een spanning van 10 kV aan het wijknet. De verbrandingsgassen worden gezuiverd en gecontroleerd met behulp van sensoren die doorgeschakeld waren met de milieudienst???

De stoom wordt gecondenseerd in een lang soort radiator met twee reusachtige ventilatoren eronder. Iemand opperde dat deze restwarmte misschien gebruikt kon worden om de houtsnippers wat extra te drogen, aangezien deze ongedroogd aangeleverd worden en dus relatief veel vochtige massa bevatten. Dit is natuurlijk wel een goed idee, maar de centrale was al erg kostbaar, dus of dat gerealiseerd wordt...? De rondleiding werd afgesloten met een vragenronde en nog wat discussiepunten. Uiteraard ontbrak het wederom niet aan koffie/thee en fris. Al met al een gezellige en leerzame dag.

De uitdagingen van het realiseren van emissiereducties in ontwikkelingslanden

Door Jenneke Segers¹

Op 16 februari 2005 is het Kyoto Protocol officieel in werking getreden. Hierdoor zijn de "niet-ontwikkelingslanden" die het protocol in het verleden vrijwillig hebben ondertekend verplicht om hun uitstoot van broeikasgassen vóór 2013 met een bepaald percentage ten opzichte van 1990 te reduceren. In het geval van Nederland gaat het om zes procent.

Overheden hebben verschillende methoden tot hun beschikking staan om aan de verplichting onder het Kyoto Protocol te voldoen. Uiteraard kunnen zij de uitstoot van emissies (gedeeltelijk) reduceren in hun eigen land doormiddel van wet- en regelgeving die emissiereducties tot gevolg hebben. Daarnaast hebben zij echter ook de mogelijkheid om emissiereducties op te kopen in het buitenland onder de flexibele mechanismen van het Kyoto Protocol. Bedrijven die onder de zogenoemde Nationale Allocatie Plannen in Europa worden verplicht om de uitstoot van emissies terug te dringen kunnen ook gebruik maken van deze flexibele mechanismen.

Eén van de flexibele mechanismen onder het Kyoto Protocol is het Clean Development Mechanism ("CDM"). Onder het CDM worden emissie reducerende projecten

1 De auteur is werkzaam bij Rabobank, waar zij verantwoordelijk is voor de aankoop van gecertificeerde emissiereducties onder het CDM voor de Nederlandse overheid. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven. De visie van de auteur komt niet noodzakelijkerwijs overeen met de visie van Rabobank of de Nederlandse overheid.

geïmplementeerd in ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika, Azië en Afrika, die leiden tot duurzame ontwikkeling². Indien bijvoorbeeld de elektriciteit in een ontwikkelingsland grotendeels wordt gegenereerd met kolencentrales die een zekere hoeveelheid emissies uitstoten en er wordt een windproject geïmplementeerd dat geen emissies uitstoot en dat een deel van de elektriciteit van de kolencentrales vervangt, dan neemt het aantal emissies af. Hierbij dient de projectontwikkelaar aan te tonen dat zijn project zonder het CDM niet geïmplementeerd zou zijn en dat er daarom zonder het CDM ook geen sprake is van emissiereducties. De projectontwikkelaar mag hiervoor een model gebruiken, de additionality tool, waarbij hij in grote lijnen het volgende dient te doen:

1. Bewijzen dat het CDM een belangrijke rol heeft gespeeld bij de beslissing om het project te implementeren indien implementatie van het project al tussen 1 januari 2000 en registratie als CDM project heeft plaatsgevonden;

2. Identificeren wat realistische alternatieven voor het project zijn die hem ter beschikbaar staan en die passen binnen de wet- en regelgeving van het ontwikkelingsland (bijvoorbeeld het bouwen van een kolencentrale in het geval van het hierboven genoemde windproject);

3. Aantonen dat hij het project onder de wet- en regelgeving in het ontwikkelingsland niet verplicht is te implementeren en dat het project niet in strijd is met deze wet- en regelgeving.

4. A. Onderbouwen dat het project zonder het CDM financieel / economisch minder aantrekkelijk is dan de onder (2) geïdentificeerde alternatieven; of
B. Onderbouwen dat het project tegen één of meerdere barrières aanloopt die niet overwonnen kunnen worden zonder het CDM, terwijl minstens één van de onder (2) geïdentificeerde alternatieven geen/minder hinder ondervindt van deze barrière(s);

5. Aantonen dat er geen vergelijkbare projecten zonder het CDM in het ontwikkelingsland / in de regio geïmplementeerd zijn of dat de omstandigheden waaronder deze projecten werden geïmplementeerd significant afwijken van de huidige situatie; en

6. Verklaaren hoe het CDM de financiële / economische nadelen en/of barrière(s) die onder (4) zijn geïdentificeerd kan wegnemen en hem dus in staat stelt het project toch te implementeren.

Indien de projectontwikkelaar niet aan alle bovenstaande stappen van het model kan voldoen, dan komt zijn project in principe niet in aanmerking voor registratie door de CDM Executive Board, tenzij de projecteigenaar op een andere manier kan aantonen dat zijn project toch additioneel is. Na registratie kunnen emissiereducties worden gecertificeerd. Gecertificeerde emissiereducties zijn meer waard dan niet-gecertificeerde emissiereducties omdat alleen zij kunnen worden gebruikt door bedrijven die het CDM gebruiken om aan de eisen onder de Nationale Allocatie Plannen te voldoen.

Hoewel de additionality tool is ontwikkeld om op een objectieve manier te bewijzen dat een project emissiereducties realiseert, laat het ook meteen enkele

2 Duurzame ontwikkeling in het ontwikkelingsland is een vereiste onder het CDM. Het ontwikkelingsland bepaald of hiervan sprake is.

van de tegenstrijdigheden / uitdagingen zien waarmee projectontwikkelaars worden geconfronteerd bij de implementatie van hun potentiële CDM project:

-Projecten die maatschappelijk geliefd zijn versus projecten waarbij de financiële impact van het CDM hoog is: De financiële impact als gevolg van de verkoop van emissiereducties uitgedrukt als percentage van de totale inkomsten die een project genereert, is sterk afhankelijk van het type project. Het blijkt dat dit percentage relatief laag is (ongeveer vijf procent) bij duurzame energieprojecten terwijl het regelmatig hoog is (soms 100 procent) in het geval van projecten die soms bij het publiek minder geliefd zijn. Grote industriële projecten en vuilnisstortplaatsen waarbij de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen vallen veelal in de laatste categorie. De relatief lage financiële impact van CDM op duurzame energieprojecten leidt er vaak toe dat deze projecten meer moeite hebben om aan te tonen dat ze zonder het CDM niet geïmplementeerd zouden zijn. Hierdoor is het momenteel relatief makkelijker om de emissiereducties van grote industriële projecten gecertificeerd te krijgen.

-Verkrijgen van financiering: Een projectontwikkelaar kan aantonen dat zijn project emissiereducties genereert door te bewijzen dat het project zonder het CDM financieel / economisch minder aantrekkelijk is dan de geïdentificeerde alternatieven en/of tegen één factor aanloopt die het minder makkelijk maakt om het project te implementeren. Tegelijkertijd dient dezelfde projectontwikkelaar zijn investeerders er echter van te overtuigen om toch in het project te investeren en eventueel een bank bereid te vinden om een lening te verstrekken. Banken zijn vaak alleen bereid om een financiering te verstrekken aan een financieel haalbaar project waaraan een goede contractuele structuur ten grondslag ligt en waarbij de risico's zoveel mogelijk zijn gemitigeerd. Het aantonen van additionaliteit en het verkrijgen van financiering gaan daarom soms niet samen.

Het aantonen van additionaliteit is niet de enige uitdaging in het proces om het project geregistreerd te krijgen door de CDM Executive Board. Ook de manier om vast te stellen wat het business as usual scenario zou zijn geweest in het land of de regio waarin het project wordt geïmplementeerd en daarmee tevens het aantal emissiereducties te bepalen is ingewikkelder dan het in eerste instantie lijkt. Tot op heden zijn er weinig projecten geregistreerd terwijl sommige projectontwikkelaars al jaren voordat het Kyoto Protocol in werking trad aan dit registratieproces zijn begonnen. Ondanks het feit dat het in principe goedkoper is om emissiereducties te genereren in een ontwikkelingsland resulteren de onzekerheden die momenteel inherent zijn aan het lange registratieproces in een afwachtende houding van sommige (private) projectontwikkelaars. Aangezien het voor sommige projecten echter enkele jaren duurt voordat ze daadwerkelijk zijn geïmplementeerd en het evenmin onduidelijk is wat er met het CDM na het jaar 2012 zal gebeuren wordt het steeds moeilijker voor projecten om aan te tonen dat zij zonder het CDM niet geïmplementeerd zouden zijn geweest. "The window of opportunity" is zich aan het sluiten en het is te hopen dat men op korte termijn meer vertrouwen krijgt in het proces om een project te registreren en dat er snel duidelijkheid komt over wat er na 2012 zal gebeuren om zo te voorkomen dat het CDM zal verdwijnen.

Informatie van het bestuur

De algemene ledenvergadering (ALV) is op woensdag 19 januari gehouden in de Kargadoer in Utrecht. Hier enkele uitkomsten van de vergadering:

Het bestuur is gewisseld

Marc, Jelle, Bastiaan, Elke, Heleen en Wina hebben plaats gemaakt voor Mark, Bas, Gijs, Yvonne, Anne en Sander. Martin, in het oude bestuur activiteitencommissaris, blijft dit jaar nog een jaar als voorzitter in het bestuur. De nieuwe bestuursmensen stellen zich op bladzijde 4, 5 en 6 nog verder voor. Zowel het oude als nieuwe bestuur roepen leden op met ideeën voor activiteiten te komen en activiteiten mee te organiseren. Spreek vooral één van de bestuursleden aan als je nog een idee hebt voor een op energie of op ontwikkelingslanden gericht onderwerp en/ of je eens een keer een activiteit wil mee-organiseren.

Jaarverslagen

Het inhoudelijk en financieel jaarverslag zijn op de vergadering goedgekeurd. Ook de begroting voor het komende jaar is goedgekeurd.

Het vacaturebeleid

Vacatures konden eerst tegen een vergoeding rondgestuurd worden. Deze vergoeding bleek afgelopen jaar een aantal organisaties af te schrikken waardoor er minder vacatures rondgestuurd zijn. Om dit tegen te gaan is er besloten om het rondsturen van vacatures gratis te maken. Alle leden kunnen relevante vacatures rondsturen via de yes-dc lijst. Het mail adres is:

YES-DISCUSSION@NIC.SURFNET.NL

Bij twijfel over de relevantie van de vacature graag even met een van de bestuursleden overleggen.

Ieden kunnen relevante vacatures versturen via de yes-dc lijst

Buitengewoon lidmaatschap

Vorig jaar is het buitengewoon lidmaatschap ingesteld voor leden die zich te oud of te ervaren voelen om yes lid te zijn, maar die zich nog wel aan de vereniging verbonden voelen. Een buitengewoon lid heeft kort gezegd alle rechten en plichten van een gewoon lid maar heeft geen stemrecht meer op de ALV. Leden die graag buitengewoon lid willen worden, graag even doorgeven aan de secretaris.

UNFCCC activiteiten

YES-DC heeft officieel een observer status bij de UNFCCC. Leden kunnen daarom via YES-DC naar UNFCCC activiteiten zoals de CoP. Een klein groepje Yessers gaat binnenkort naar het UNFCCC seminar in Bonn.

Voor de komende periode zijn de volgende activiteiten gepland:

-Excursie UNFCCC seminar in Bonn: 15-17 mei

Voor meer informatie over de bovenstaande onderwerpen en/ of toekomstige activiteiten kan je terecht bij een van de bestuursleden of op de website (www.yes-dc.org).

Reageren op de inhoud van deze nieuwsbrief; stuur je reactie aan Anne (Annekets101@hotmail.com) of Michiel (michiel.geurds@gmail.com).